

յատկութեամբ սեպհական կալուածոց իւրեանց եղելոց 'ի Կարբի և 'ի վրացտուն: Այլ և ընդ ժամանակսն՝ ընդայնուսիկ, յորում աղմկեալ էր աշխարհն արարատեան պէսպէս խռովութեամբ և տառապակրութեամբ 'ի բռնաւորէն նաար Շահայ, որէ Թահմազ զուլի խանն, Հայրն յիշեալ տէր Խաչատուր քահանային ևս, որ է Ուղուրլու անդրանիկ որդին Մաղաբայ, փախստական լինի յերկիրն վրաց 'ի Տրփ-խիս բաղաբ, հանդերձ Գասպար, Մելքոն և Բաղդասար եղբարբք իւրովք հինգ ամսօք յառաջ քան զմահ Հօրն իւրոյ Մաղաբայ յաւուրս մանկաժողով հրամանին նոյն նաար-շահայ, և բնակեալ անդ ամս քսան, ամուսնանայ ընդ դստեր Զաքարիայ Հեղինար անուն և ծնանի որդիս և դստերս անդանօր, և 'ի վերադառնալն 'ի Տփլիսայ կրկին յերևան յեա իբր քսան ամաց, զօրանայ դարձեալ բարի անուամբ և յաջողութեամբ և լինի երևելի յոյժ 'ի մէջ ազգի իւրոյ և բնակչաց երկրին, յանուն որոյ՝ և ազգն կոչեցան յետոյ Ուղուրլուեանք, որպէս և մինչև ցայսօր 'ի բոլոր բնակչաց երկրին ազգ նորա և ծնունդք կոչին և անուանին Ուղուրլուեանք: Ահա այսպէս վերոյիշեալ ազնիւ յօհաննէս տէր Խաչատուրեանն, է յազգէ և 'ի ցեղէ Լազարէ Միրզային որդւոյ Էլի միրզովին և թոռն Լէոն վրաց արքային: Ուստի ըստ այսմ կոչի ևս Էլի միրզեան կամ Լազարէ միրզեան, ինքն և ամենայն ազգատոհմ իւր. զոր և մեք վասն ճշմարտութեան բանիցս՝ որպէս և գրեցաքն, նոյնպէս վկայեմք ահա իսկական կնքովք և ստորագրութեամբք մերովք: յամի Տեառն 1814, յամսեանն յունիսի 'ի սուրբ կաթուղիկէն Էջմիածին:

Անդամք սուրբ ժողովոյն բարձրագոյն խորհրդարանի արքայ կաթուղիկէ Էջմիածնի:

ՌՈՒԻԻՆԵԱՆ ՏՈՀՄԸ

Յիսուսի Քրիստոսի ծառայ և շնորհիւ նորա Տէր Միքայէլ Կաթուղիկոս Ամենայն (") Հայոց, և ծայրագոյն պատրիարք Մեծին Կիլիկիոյ, և սպասաւոր սուրբ լուսաւորչի շնորհաձիր Աջոյն և յանուն Ամենասուրբ երրորդութեան հիմեալ վեհափառ Աստուածեան Մայր սուրբ Աթոռոյն:

Յորմէ ժամանեցէ գիր սիրոյ ողջունի և օրհնու-

թեան. Աղօթք պահպանութեան, Շնորհք Առաքելական և Աստուածային օրհնութիւն և նախախնամական գթութիւն, եկեացէ՛ իջցէ՛ և հանգիցէ՛, հեղցի և ծաւալեսցի՛ և սփռեալ տարածեսցի՛ Առ ՚ի վերայ օրհնեալ բարեպաշտօն Աստուածասէր բոլոր Ազգիս Հայոց որք են բնակեալ յերկրին Վրաստանու, Աստուածարեալ Առաքելաշնորհ դէտ կարգեալ Արհի եպիսկոպոսաց, Աստուածաբան ծայրագոյն վարդապետաց, Մեղսաբաւիչ Քահանայից, ուսումնասէր սարկաւազաց և Դպրաց, հաւատարիմ Երեցփոխանաց, հարազատ գանձապետաց, բարեսէր յարգի իշխանաց և իշխանապետաց, և հասարակ լուսաւորչածին ժողովրդոց, արանց և կանանց, ծերոց և աղայոց, երիտասարդաց և կուսից, մեծաց և փոքունց. ևս և քթասիրտ Քրիստոսասէր Աղքատաց, և ամենայն չափու հասակի հաւատացեալոց ՚ի Քրիստոս Յիսուս լիցի ցնծալ խաղաղաւէտ կենօք միշտ Ամէն:

Շնորհք՝ սէր՝ և խաղաղութիւն ՚ի Հօրէ Ամենակալէ, յորդոցն Միածնէ և ՚ի սուրբ Հոգւոյն կենարարէ և յառաաճաւալ պարգևատուողէ, եկեսցէ՛ իջցէ՛ և հանգիցէ՛, հեղցի՛ և տարածեալ սփռեսցի, ՚ի վերայ Ցանց և բնակութեանց ձերոց, ՚ի վրայ ուստերաց և դստերաց, զարմից և զաւակաց ձերոց, ՚ի վերայ առից և արոց, այգեաց և անդաստանաց ձերոց, ՚ի վերայ ընտանեաց և բարեկամաց ձերոց, միշտ Ամէն:

Եւ ընդ Աստուածապարգևի սուրբ ողջունի և շնորհածաւալ օրհնութեան և հաստատագոյն վկայութեան սուրբ կոնդակաւս, ծաներո՛ւք ո՛ր լուսաւորչադաւան որդիք մեր հոգևոր և աղնիւ սիրելիք ՚ի Ցէր: Ըստ որում օրէն իսկ է՝ միշտ գիտել և ճանաչել, ըստ երջանիկ առաքելոյս՝ զընտանիս և զազգային սերունդս, որպէս բաջ իսկ յայտնի է՝ զազգն մեր և զսերունդս, որ ՚ի բաջ Ռուբենէ մինչ ցայն կէտ սերեալ և հաստատեալ է, ՚ի պատմութեանց և ՚ի իմաստից վիպասանութեանց բացարձակ երեւեալ տեսանեմք, որպէս յայտ է, բանգի յորժամ ափրապետեաց ոռութն բաջ իշխանն Հայոց ՚ի մեր երկիրս այս, բազում բաջութիւնս արարեալ հաստատեաց զթագաւորութիւնս, բայց ինքն երանելիս՝ ոչ եղև արժանի տեսութեան և վայելչութեան ազգիս թագաւորութեան, սակայն թոռն իւր բաջն Լևոն թագ

կայեաց 'ի գլուխ իւր և եղև արժանի վայելութեան թագաւորութեան ազգիս, մինչև 'ի վերջինն Ղևոն, հաստատուն և իսկովին քաջութիւնս ցուցին բոլոր աշխարհիս և յետ այսր քաջութեանց, եղև խառնակում մեծ և խռովութիւն 'ի միջի իւրեանց, շեշտիւ 'ի կորուստ եղեն հանդերձ թագաւորութեամբ իւրեանց. և խղճալին Արքայն Ղևոն գնաց 'ի գերութիւն եգիպտացւոց. յայնժամ եղբայրն իւր քաջ իշխանն յօհաննէս, ժողովեալ ընդ իւր բազում մարդիբ արբ և կանայբ, ելեալ յերկրէն իւրմէ չուեաց 'ի վրաստան և անդ բնակեալ հովուեաց ընդ իւր գնացեալ զազգն մեր հայոց, քաջ իսկ գիտեմբ և ճանաչեմբ, այսպէս գոյն և լինիլն, քանզի յԱզգահամարութեան մերում յայտնի է՝ որ. պէս բազումք տեսեալ և պատմեն, և անտի 'ի քաջ իշխանէն յօհաննիսէ յառաջացան և եղեն սերունդք մեծ. գիտեմբ և վկայեմբ, 'ի յօհաննիսէ որ է եղբայր Արքային Ղևոնի. ծնաւ յԱկոբ, 'ի յԱկովբայ պաշնառուր, 'ի պաշնառայ Սիմէօն, 'ի սիմէօնէ զուրաբ, 'ի զուրաբէ յօհաննէս, 'ի յօհաննիսէ Ալիսաս, յԱլիսասէ Սիմէօն և զուրաբ, 'ի զուրաբէ Մովսէս, 'ի Մովսիսէ Դաւիթ, Գաբրիէլ, Սողոմօն և Սօսի. սորա 'ի յօհաննիսէ քաջ իշխանէն Ռուբինեանց, յառաջ եկին և են մինչև ցայսօր, քանզի և մեր յառաջ եկեալ գոլով 'ի նոյն սերունդէ ռուբինեանց գիտեմբ և ճանաչեմբ զազգն մեր և զսերունդս, որ 'ի ռուբէն իշխանէն հայոց յառաջ եկին, սմին իրի՝ 'ի վաղ ժամանակաց մինչ ցայս վայր խընդրէին նախնիք մեր գիտել և իմանալ զազգն յօհաննու եղբօր Արքային լևոնի ռուբինեանց, և ոչ կարէին գիտել և իմանալ, փառք բարերարին՝ և մեք Աստուծոյ շնորհօք գիտելով զազգն մեր՝ որ 'ի Թիֆլիս բնակեալսն. Դաւիթ, Գաբրիէլ, Սողոմօն և Սօսի, զարենակիցսն մեր, բաղմաւ ուրախութեամբ և ցնծութեամբ փառս մատուցեալ առ բարձրեալն Աստուած և գոհունակ եղեալ զնմանէ շնորհակալ եղաք, զորս Տէր պահեալ պահպանեսցէ զերծ կացուցեալ յամենայն վտանգից՝ շնորհիւ և գթութեամբ իւրով. ուրեմն սիրելիք, գիտելով գիտասցիք զայս Ալիսասի զորդիսն, են 'ի ռուբէնէ սերեալ և մեք վկայեմբ, որպէս և մեք եմբ, նորա ևս են այնպէս, քանզի ունիմք հաստատագոյն վկայութիւնս 'ի պատմութեանց ռուբինեանց, և են արենակից մեր, ահա՛ ես աղօթարարն

ձեր վկայեմ հայրապետական աստիճանաւս, որ և ասպէս 'ի վկայութիւնս մեր հաստատ և անսուտ գիտելով լերով որջ և օրհնեալ: Գր. ի 1849 և նոյեմ. 17 ի սուրբ Աթոռս Կիլիկիոյ մեծի հրաշալւոյ:

2 կնիք ձախ կողմից.—Միքայէլ Կաթողիկոս
ՌՄՁԲ

է.

Գլխին հրեշտակներ ձեռ մեծ կնիք Հայրապետական.

Հ. Յ. ԶՈՀՐԱԲԵԱՆԻ ԹՈՒՂԹԸ ¹⁾

Օրինակ թղթոյն յովհաննէս վարդապետին զորհրաքնան,
զոր գրէ առ ազգականս իւր 'ի Փարիզու:

Պատուական և սիրելի եղբօր որդւոյ իմոյ պարոն մկրտչին
ողջոյն և օրհնութիւնս:

'Ի փարէզ 1819, դեկտ. 26:

(յետ բազում բանից գրէ այսպէս):

Բայց ալէսէվիւ բաթօլիկաց հալածումին բանը՝ բեզմէ կը լըսեմ: Գամբ որ՝ այս բանիս մէջը. որդիք, ալվընիդ բացէք, որ պօշ տեղը դուք ալ արան չերթաք, դուք ձեր ուղիղ բրիստոնէական հաւատքը պահելով՝ առանց խղճմանաց ձեր ազգի ժամէն ետ մի՛ կենաք երթալու. անճամի չէ, սինօվա չէ, հոն ալ նոյն քրիստոսը և աստուածածինն է, որն որ ֆրէնկին ժամը. այրըսէզի չիկայ, և ասանկ կըսեն նաև ֆռէնկիստանի ֆռէնկները. ու երբ որ կը լըսեն թէ՛ հայոց ազգը երկու ֆռիայ եղած՝ մէկ զմէկը կհալածեն, հախը բուն հայերուն կուտան, բաթօլիկները էշէկ են կըսեն, որ այս պատճառով, ըսալէ կեցան, բանալ կը մտանան. ասանկ ըսելին լսած է՝ նաև փափին քարտինալներէն և փռելարներէն. որ մեր խեղճ միամիտ բաթօլիկները ագի. առթեամբ կզոհվին, եօխ կըլլան:

Ուստի դուք, ինչպէս ըսի՝ խելքերնիդ գլուխնիդ ժողվեցէք, դուք ազգաւ հայ էք, ձեր պատրիարքին պետք է՝ որ հազանդիք, որ յայտնի ճշմարիտ հաւատոյ դէմ բան

¹⁾ „Նամակազրութիւնք նախնեաց“ գրչադրից: